

Zarząd Miejski w Białymstoku
Wydział Organizacyjny
[Wydział Interwencyjny]

Trzymiesięczny plan organizacyjny
Miejskiego Referatu Statystycznego
Zarządzenia GUS dotyczące sprawozdawczości
głównie USC.

1947 - 1948

W A P
w Białymstoku

Z. M. B-stok

62

62

kat. A

FIRMA:

Or.

PREZYDIUM
MIEJSKIEJ RADY NARODOWEJ
w Białymstoku
Wydział Budżetowo-Gospodarczy

SKOROSZYT

Statystyka - (pisma
i zarządzenia m.
Białegostoku - 1948 r.)

MIEJSCOWOŚĆ:

~~kart 42~~

[Symulacyjny plan organizacyjny Miejskiego
Referatu Statystycznego; zarządzenia GUS
dotyczące sprawozdawczości głównie USC]
1947 - 1948

OD	19
DO	19

119

Cena zł. 1,15

P r o j e k t
51

TYMCZASOWY PLAN ORGANIZACYJNY
MIEJSKIEGO REFERATU STATYSTYCZNEGO

I. Zakres działania
-----

§ 1.

Działalność Zarządu Miejskiego w zakresie statystyki ześrodkowana jest w Miejskim Referacie Statystycznym, ~~który jest organem służby Głównego Urzędu Statystycznego~~ **wchodzącym w skład Wydziału Prezydialnego.**

II. Zadania
-----

§ 2.

Miejski Referat Statystyczny powołany jest do:

- a/ stałego i planowego zbierania danych statystycznych, dotyczących stanu i rozwoju życia na terenie miasta we wszystkich jego dziedzinach
- b/ nadanie jednolitego kierunku wszystkim badaniom statystycznym prowadzonym przez poszczególne wydziały i instytucje miejskie
- c/ instruowanie wymienionych w p./b. instytucji i wydziałów co do stosowania i prowadzenia statystyki
- d/ przygotowanie sprawozdań z działalności Zarządu Miejskiego.

III. Organizacja Referatu
-----

§ 3.

Miejski Referat Statystyczny składa się z następujących podreferatów **/Działów/**

- I. ~~podreferatu~~ statystyki ludnościowej
- II. " statystyki administracyjnej i społecznej
- III. " statystyki gospodarczej
- IV. **Działy** ~~statystyki państwowej~~ **badani terenowych**

§ 4.

I. Podreferat Statystyki ludnościowej
-----

zajmuje się zbieraniem i kompletowaniem danych statystycznych z zakresu:

- a/ statystyki stanu i ruchu naturalnego ludności - a mianowicie: ustalenie stanu ludności, obliczanie średniej miesięcznej i rocznej, prowadzenie zestawień miesięcznych i rocznych, sporządzanie tablic statystycznych oraz wykonywanie zestawień porównawczych o stanie i ruchu ludności ~~(w miastach polskich i zagranicznych)~~ zbieranie i kompletowanie materiałów statystycznych o małżeństwach, urodzeniach i zgonach, sporządzanie tablic statystycznych o ruchu ludności i wykonywanie zestawień porównawczych z ruchu naturalnego ludności na podstawie danych statystycznych miast polskich ~~i zagranicznych~~
- b/ statystyki zdrowotnej i szpitalnictwa - zbieranie i kompletowanie danych statystycznych z zakresu profikatyki i leczenia, sporządzanie tablic statystycznych z całego działu zdrowotności, wykonywanie zestawień porównawczych na podstawie danych statystycznych miast polskich ~~i zagranicznych~~
- c/ statystyka wędrowek - t.j. zbieranie i kompletowanie danych statystycznych z zakresu osadnictwa, emigracji ~~oraz~~ repatriacji Niemców.

62

II. Podreferat Statystyki Administracyjnej i Społecznej

-----
zadaniem którego jest zbieranie i kompletowanie danych statystycznych z zakresu:

- a/ statystyka administracji państwowej, publicznej, sądownictwa, skarbowej i podatkowej, oraz samorządu terytorialnego: sporządzenie w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych
- b/ Statystyki Społecznej a mianowicie, statystyki ruchu pracy, umów zbiorowych i zatargów pracy, zrzeszeń pracowników i inspekcji pracy, zarobków, wczasów ubezpieczeń i opieki społecznej mieszkaniowej i budowlanej oraz cen, sporządzanie w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych.
- c/ Statystyki Oświaty, Nauki i Kultury - a mianowicie; statystyki szkół powszechnych, średnich, wyższych i nauki oświaty pozaszkolnej, bibliotek, świetlic, teatrów, kin, sztuki oraz sporządzania w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych.

§ 6.

III. Podreferat statystyki gospodarczej - zajmuje zbieraniem i kompletowaniem danych statystycznych

a/ statystyki rolnictwa. *b)* przemysłu - a mianowicie, statystyki rolnej,

-----
zwierzęcej, leśnej, rybołówstwa, górnictwa, przemysłu i zakładów użyteczności publicznej oraz sporządzanie w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych;

c) statystyki handlu, komunikacji, pieniądza, kredytu i odszkodowań wojennych - a mianowicie: zakładów handlowych, rzemiosła, obrotu towarów wewnętrznego, zewnętrznego, aprowizacji, spółdzielczości

-----
komunikacji, ~~(obrotu pieniężnego)~~ kredytu i odszkodowań wojennych, oraz sporządzania w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych;

d) morski - ruchu statków w portach, rybołówstwa morskiego; przewozu towarów statkami i t.d. oraz sporządzanie w tym zakresie odpowiednich

-----
zestawień i tablic statystycznych.

§ 7.

badani terenowych

IV. Podreferat ~~statystyki państwowej~~ - którego zadaniem jest wykonywanie

-----
czynności związanych z organizacją i przeprowadzaniem wszelkich poruczonych spisów i rejestracji, wykonywanie czynności związanych z opracowaniem wyników dokonanych spisów i rejestracji oraz sporządzanie w tym zakresie odpowiednich zestawień i tablic statystycznych.

§ 8.

Na czele referatu stoi kierownik referatu podległy prezydentowi miasta /burmistrzowi/, przed którym jest odpowiedzialny za całokształt działalności referatu.

§ 9.

Kierownika referatu zastępuje wyznaczony przez prezydenta miasta /burmistrza/na wniosek kierownika referatu, urzędnik, który ponosi odpowiedzialność za powierzony mu dział pracy przed kierownikiem referatu, zaś w okresie całkowitego ~~zastępstwa~~ zastępstwa przed prezydentem miasta /burmistrzem/.

§ 10.

Inni pracownicy referatu ponoszą odpowiedzialność za powierzony im dział pracy przed swoimi zwierzchnikami.

§ 11.

Liczba pracowników referatu wynosi maximum 6 osób.

V. Postanowienie końcowe

§ 12.

Zakres kompetencji i aprobaty, szczegółowy podział czynności oraz sposób postępowania i tok pracy w referacie regulują ogólne przepisy.

§ 13.

- 1/ Statut nieniejszy obowiązuje z dniem zatwierdzenia przez ~~Ministrów~~ *Miejski Rade Narodowy*.
- 2/ Z dniem tym traci moc obowiązującą wszystkie wydane dotychczas zarządzenia w tym zakresie.
- 3/ Wszelkie zmiany nieniejszego statutu wymagają aprobaty Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

W y c i a g

z "Monitora Polski"
Nr 238 - z dnia 19.X. 1922 r.

I. Zarządzenie Władz Naczelnych

159
Rozporządzenie Rady Ministrów
z dn. 2.X. 1922 r.

W przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczania miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów dla celów statystycznych.

Na zasadzie art. 2 i 3 ustawy z dnia 21.X.1919 o organizacji statystyki administracyjnej /Dz.U.R.P. Nr 85, poz. 464/ zarządza się co następuje:

§ 1

Wszystkie miejscowe władze i organa państwowe obowiązane są udzielać miejskim biurom statystycznym przy magistratach miast: Białegostoku, Bydgoszczy, Krakowa, Lublina, Łowia, Łodzi, Piotrkowa, Poznania, Sosnowca, Warszawy i Wrocławka - na ich prośbę posiadane materiały, dotyczące stosunków kulturalnych, zdrowotnych, gospodarczych danego miasta, dla dokonania opracowań statystycznych.

W razie, gdyby między urzędem państwowym, a biurem statystycznym miejskim wynikła różnica zdań co do konieczności lub możliwości udzielenia wymaganych danych, sprawę rozstrzyga właściwy Minister w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym.

§ 2

Wiadomości uzyskane przez biura statystyczne miejskie w myśl § 1 mogą służyć tylko do celów statystycznych i nie mogą być stosowane do art. 4 ustawy z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej /Dz.U.R.P. Nr 85, poz. 464/ używane do innych celów.

§ 3

Rozciąganie w miarę potrzeby niniejszego rozporządzenia na biura statystyczne miejskie przy magistratach innych miast porucza się Prezydentowi Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych na wniosek Głównego Urzędu Statystycznego.

§ 4

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Prezydent Ministrów

/-/ J. Nowak

W y c i a g

z "Monitora Polski"
Nr 280 z dnia 10 grudnia 1923 r.

398

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 26 listopada 1923 r.

zmieniające § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczania miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów dla celów statystycznych.

Na zasadzie art. 2 i 3 ustawy z dnia 21-go października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej /Dz.U.R.P. Nr 85 poz. 464/ zarządza się, co następuje:

§ 1

§ 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 października 1922 r. w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczania miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów dla celów statystycznych /"Monitor Polski" Nr 238, poz. 159/ otrzymuje brzmienie następujące:

"Rozciąganie w miarę potrzeby niniejszego rozporządzenia na biura statystyczne miejskie przy magistratach innych miast, jak również na biura statystyczne samorządu powiatowego i wojewódzkiego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych".

§ 2

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów
/-/ Witos

Minister Spraw Wewnętrznych

/-/ Kiernik

RZECZPOSPOLITA POLSKA
GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

Nr II/R/29/47

Warszawa, dnia 18 czerwca 1947 r.

Do Zarządu Miejskiego
~~Obywatela Starosty Powiatowego~~

146
w Białymstoku m.

Główny Urząd Statystyczny, wznawiając na jesieni 1946 r. po przerwie wojennej statystykę ruchu naturalnego ludności /pismo okólne Urzędu z dnia 6.IX.1946 r. Nr II/R/26/46/, ograniczył sprawozdawczość urzędów stanu cywilnego za r.1946 jedynie do podawania ogólnych liczb małżeństw, urodzeń i zgonów zarejestrowanych w księgach stanu cywilnego. Poprzestanie na razie na sprawozdawczości tak uproszczonej wynikało z obawy, że nowopowstałe urzędy, będące jeszcze w okresie organizacji, nie podołają bardziej skomplikowanemu obowiązkowi statystycznemu.

Dane tej sprawozdawczości pozwoliły na wyciągnięcie wniosków odnośnie przebiegu rejestracji i wielkości luk w zgłaszaniu małżeństw, urodzeń i zgonów i posłużyły odpowiednim Resortom, jako punkt wyjścia do ustalania dróg naprawy niedomagań rejestracji, obserwowanego w przeważającej części Państwa.

Ze względu jednak na potrzeby organów planowania państwowego zachodzi konieczność uzyskania danych szczegółowych, które by umożliwiły przybliżone zorientowanie się co do rzeczywistego nasilenia urodzeń, zgonów i małżeństw oraz wielkości przyrostu naturalnego w 1946 roku, mimo, że nie wszędzie rejestracja jest kompletna. Zadaniu temu ma sprostać podejmowane obecnie badanie, zapowiedziane pismem Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11.XII.1946 r. Nr II/R/43/46, polegające na jednorazowym wypełnieniu przez urzędy stanu cywilnego przesyłanych w załączeniu formularzy.

W związku z tym Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Starostę o wydanie zarządzeń odnośnie zbierania i wysyłki formularzy statystycznych, któreby spowodowały:

- 1/ rozesłanie do tych wszystkich urzędów stanu cywilnego, których siedziba leży na terenie danego powiatu po dwa egzemplarze formularza R-1 /"Zestawienie liczbowe wszystkich faktów małżeństw, urodzeń i zgonów zarejestrowanych w księgach stanu cywilnego w 1946 roku"/ wraz z "Instrukcją dla urzędów stanu cywilnego w sprawie wypełniania formularza wzór R-1,
- 2/ przesłanie przez urzędy stanu cywilnego do Starostwa 1 egzemplarza wypełnionego formularza R-1 w ciągu 10 dni od otrzymania

ze Starostwa /drugi egzemplarz pozostaje w urzędzie stanu cywilnego jako odpis/,

- 3/ skontrolowanie, czy w nadesłanych formularzach R-1 wypełniono wszystkie pozycje zgodnie z instrukcją /uwaga: Ponieważ formularz R-1 obejmuje wszystkie akty sporządzone w 1946 roku, ogólne liczby małżeństw /rubr.1/, urodzeń /rubr.3/ i zgonów /rubr.8/ powinny się zgadzać z liczbami całorocznymi otrzymanymi ze sprawozdań za rok ubiegły/,
- 4/ zwrot błędnie wypełnionych formularzy R-1 urzędom stanu cywilnego z poleceniem skorygowania i jak najszybszego przesłania poprawionych formularzy do Starostwa,
- 5/ sporządzenie w 2 egzemplarzach formularza R-2 /"Sprawozdanie roczne z rejestracji faktów ruchu naturalnego ludności za r.1946 na terenie powiatu"/ na podstawie formularzy R-1,
- 6/ najpóźniej do dnia 15 sierpnia r.b. wysłanie do Głównego Urzędu Statystycznego całości otrzymanych do tego czasu poprawnie wypełnionych formularzy R-1 wraz z jednym egzemplarzem formularza R-2. Drugi egzemplarz formularza R-2 pozostaje w Starostwie,
- 7/ spowodowanie nadesłania wypełnionych formularzy R-1 przez te urzędy stanu cywilnego, które nie uczyniły tego w przepisany terminie,
- 8/ wysłanie do Głównego Urzędu Statystycznego brakujących uprzednio formularzy R-1 do dnia 1 września b.r.

P r e z e s

A. Szulc
/St. Szulc/

załączniki
form. R-1 3 egz.
" R-2 2 "
MN.- instrukcja 2 "

177

Instrukcja dla urzędów stanu cywilnego
w sprawie wypełniania formularza wzór R-1

/"Zestawienie wszystkich faktów małżeństw, urodzeń i zgonów zarejestrowanych w księgach stanu cywilnego w r. 1946"/

A. Co obejmuje formularz R-1

1. Formularz R-1 obejmuje wszystkie małżeństwa, urodzenia i zgony zarejestrowane, czyli wpisane do ksiąg stanu cywilnego w 1946 roku. Przy wypełnianiu poszczególnych pozycji formularza należy więc posługiwać się tylko księgami stanu cywilnego z 1946 roku. Nie należy uwzględniać żadnego aktu sporządzonego w 1945 roku lub w latach wcześniejszych, bądź w 1947 roku.
2. Poniżej przez akty rozumie się akty sporządzone w 1946 roku.

B. Przeznaczenie poszczególnych wierszy formularza R-1.

3. Wiersz 1 obejmuje akty dotyczące małżeństw zawartych w Polsce oraz urodzonych i zmarłych w Polsce.
4. Wiersz 2 obejmuje akty dotyczące urodzonych i zmarłych zagranicą oraz małżeństw zawartych zagranicą /te ostatnie będą występowały bardzo rzadko i to tylko w myśl art. 28 prawa o aktach stanu cywilnego.
5. Wiersz 3 obejmuje wszystkie wogóle akty sporządzone w 1946 roku. Łącznie on jedynie sumę wiersza 1 i 2 /obacz uwaga II na formularzu R-1/.
- 6/ Wiersz 4 obejmuje akty dotyczące ludności niemieckiej. Niezależnie od podania w wierszu 4, akty te należy także uwzględnić w wierszach 1, 2 i 3.

C. Przeznaczenie poszczególnych rubryk /pionowych/ formularza R-1

7. Rubr. 1 obejmuje wszystkie akty małżeństw sporządzone w 1946 roku.
8. Rubr. 2 obejmuje akty małżeństw odtworzone w r. 1946 z art. 33. Niezależnie od podania w rubr. 2 akty te należy także uwzględnić w rubr. 1.
9. Rubr. 5 obejmuje akty dotyczące żywo urodzonych w 1946 roku /tylko akty sporządzone w r. 1946 - por. p. 1 i 2 niniejszej instrukcji/.

././.

10. Rubr. 6 obejmuje akty dotyczące żywo urodzonych w 1945 roku lub w latach wcześniejszych /tylko akty sporządzone w r. 1946/.
11. Rubr. 7 obejmuje akty dotyczące martwo urodzonych - bez względu na rok urodzenia /tylko akty sporządzone w r. 1946/.
12. Rubr. 10 obejmuje akty zejścia dotyczące zmarłych w 1946 roku w wieku poniżej 1 roku ukończonego /tylko akty sporządzone w r. 1946/.
13. Rubr. 11 obejmuje akty zejścia dotyczące zmarłych w 1946 roku w wieku 1 roku i wyżej /tylko akty sporządzone w r. 1946/.
14. Rubr. 12 obejmuje akty zejścia dotyczące zmarłych w 1945 roku lub wcześniej - bez względu na wiek /np. ekshumacja, orzeczenia sądowe o zmarłych w czasie wojny itp./ - tylko akty sporządzone w r. 1946.
15. Jeśli chodzi o liczby w pozostałych rubrykach pionowych, to są one jedynie sumami innych rubryk: liczba w rubr. 4 = sumie liczb w rubr. 5 i 6, liczba w rubr. 3 = sumie liczb w rubr. 4 i 7; liczba w rubr. 9 = sumie liczb w rubr. 10 i 11, wreszcie liczba w rubr. 8 = sumie liczb w rubr. 9 i 12 /obacz uwaga I na formularzu R-1/.

D. Uwagi końcowe

16. Wszystkie pozycje /kratki/ formularza powinny być wypełnione - obojętnie czy są one sumą innych pozycji czy nie. Nie należy zostawiać pustych miejsc.
17. W wypadku, gdy w którejś pozycji nie ma żadnego faktu, należy postawić kreskę /-/.
18. Po całkowitym wypełnieniu formularza należy sprawdzić, czy w wierszu 3: a/ liczba w rubr. 1 jest równa liczbie wszystkich aktów małżeństw wpisanych do księgi małżeństw z 1946 roku, b/ liczba w rubr. 3 jest równa liczbie wszystkich aktów urodzeń wpisanych do księgi urodzeń z 1946 roku, wreszcie c/ liczba w rubr. 8 jest równa liczbie wszystkich aktów zejścia wpisanych do księgi zgonów z 1946 roku. W wypadku niezgodności, którejś z tych liczb należy stwierdzić, gdzie leży błąd i wnieść poprawkę.
19. Wszelkie wątpliwości, czy uwagi należy podawać na odwrocie wypełnionego formularza.

Podstawy prawne
organizacji statystyki i przeprowadzania badań statystycznych

I. Organizacja statystyki.

- 1/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. /Monitor Polski Nr 238/ w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczona miejskim biurom statystycznym materiałów statystycznych.
- 2/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1923 r. /Monitor Polski Nr 280/ zmieniające § 3 Rozporządzenia z dnia 2 października 1922 r.
- 3/ Dekret z dnia 31 lipca 1946 r. o organizacji statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym /Dz.U.R.P.Nr 41, poz.239/.
- 4/ Dekret z dnia 27 marca 1947 r. o zmianach organizacji i zakresie działania naczelných władz administracyjnych /Dz.U.R.P. Nr 31 z dnia 31 marca 1947 r. poz.130; Art.9 pkt 1-4/.

II. Statystyka ludnościowa.

- 1/ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 1947 r. /Dz.U.R.P.Nr 68, poz.422/ o statystyce ruchu naturalnego.
- 2/ Dekret z dnia 22 października 1947 r. o zmianie dekretu z dnia 31 lipca 1946 r. o organizacji statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym /Dz.U.R.P.Nr 65 z dnia 28.X 1947 r. poz.393/.

III. Statystyka rolna.

- 1/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 maja 1927 r. o statystyce uboju zwierząt /Dz.U.R.P.Nr 49, poz.441/.
- 2/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 r. o statystyce produkcji rolnej /Dz.U.R.P.Nr 27, poz.255/ w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. /Dz.U.R.P.Nr 52, poz.371/.
- 3/ Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej oraz Min.Ziem Odzyskanych z dnia 10.III.1947 r. w sprawie przeprowadzenia spisu użytków rolnych spisu zwierząt gospodarskich oraz szacunku pól.
- 4/ Zarządzenie Min.Administracji Publicznej oraz Ministra Ziem Odzyskanych z dnia 10 listopada 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie przeprowadzenia spisu pogłowia trzody chlewnej i kur w czasie od 2 do 10 stycznia 1948 r.

IV. Statystyka przemysłowa.

- 1/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17.VI 1927 r. /Dz.U.R.P. Nr 63, poz.558/ o statystyce przemysłowej i uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 25.I 1946 r.

V. Statystyka Obrotu Towarowego Cen i Komunikacji.

a. ceny.

- 1/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 1921 r. /Dz.U.R.P.Nr 14, poz.82/ w przedmiocie statystyki cen artykułów pierwszej potrzeby.

b. komunikacja.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1930 r. o statystyce ruchu towarów na drogach wodnych i śródlądowych /Dz.U.R.P.Nr 12, poz.88 z 1930 r./.

c. handel zagraniczny.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 1930 r. w sprawie statystyki celnej /Dz.U.R.P.Nr 40, poz.350/ wraz z nowelą z dnia 20 stycznia 1934 r./Dz.U.R.P.Nr 13, poz.100/.

VI. Statystyka społeczna.

- 1/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 lutego 1922 r. /Dz.U.R.P.Nr 12, poz.108/ w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle.
- 2/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1922 r. /Dz.U.R.P.Nr 48, poz.427 zatrudnienie w przemyśle/.
- 3/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1928 r. o statystyce zarobków /Dz.U.R.P.Nr 29, poz.275/.
- 4/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1927 r. o statystyce przemysłowej /Dz.U.R.P.Nr 63, poz.558/ i uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 1946 r./Dotyczy zatrudnienia w spółdzielniach, zakładach prywatnych i państwowych.
- 5/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1930 r. § 5, o statystyce budowlanej /Dz.U.R.P.Nr 65, poz.514/.

VII. Statystyka Administracji Publicznej.

a. sprawozdania rachunkowe i budżetowe.

- 1/ Pismo okólne Ministerstwa Administracji Publicznej Nr III S.19829/45 z dnia 7 grudnia 1945 r. o sprawozdaniach rachunkowych i budżetach Wojewódzkich i Powiatowych Zw.Samorządowych oraz gmin miejskich i wiejskich.

b. statystyka wymiaru podatku dochodowego i obrotowego.

- 1/ Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 10.VIII 47 r. /Dz.U.Min.Skarbu Nr 19, poz.238/ za rok 1946/.

VIII. Statystyka oświaty, nauki i kultury.

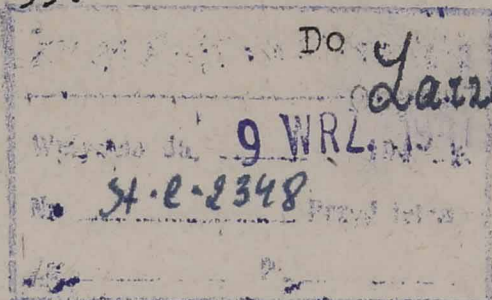
- 1/ Uchwała Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 1946 r. w sprawie rejestracji jednolitego ujęcia statystycznego wszystkich szkół i instytucji oświatowych /Dz.U.Min.Oświaty z dnia 25.IV 1946 r.Nr 2, poz.36/.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Warszawa, ul. Narbutta 33.

II/R/42/47.

Warszawa, dn. 3 września 1947 r.

30
Woj. Białostocki

Pismem z dnia 11 grudnia 1946 r. II/R/43/46 Główny Urząd Statystyczny zakomunikował o wstrzymaniu z dniem 1 stycznia 1947 r. sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego na formularzach wzór nr 2 i 3 i zapowiedział prowadzenie statystyki ruchu naturalnego ludności począwszy od r. 1947 w oparciu o imienne wykazy kwartalne małżeństw, urodzeń i zgonów. Zamiar ten nie mógł być urzeczywistniony w zapowiadzianym terminie.

Jednakże wobec konieczności dostarczenia bieżących danych o ruchu naturalnym ludności organom planowania państwowego Główny Urząd Statystyczny wznawia obecnie badanie oparte na miesięcznych sumarycznych zestawieniach liczby małżeństw, urodzeń i zgonów, zarejestrowanych w urzędach stanu cywilnego w r. 1947. Akty sporządzone w okresie od dnia 1 stycznia do 30 czerwca 1947 r. będą ujęte na formularzu SP-47, akty sporządzone w trzecim kwartale 1947 r. - na formularzu SK III-47 oraz w czwartym kwartale - na formularzu SK IV-47.

Jak wiadomo rejestracja faktów ruchu naturalnego ludności w urzędach stanu cywilnego jest jeszcze bardzo niekompletna. Nieodzownym jest więc dalsze badanie wielkości luk tej rejestracji. Bardzo pomocny w tym zakresie będzie materiał, jakiego dostarczą kwestionariusze KW-o, specjalnie poświęcone charakterystyce aktualnego stanu rejestracji.

Niezależnie od ocen, jakie podadzą na kwestionariuszu KW-o urzędy stanu cywilnego, Główny Urząd Statystyczny uprzejmie prosi Obywatela Starostę o nadesłanie opinii własnej - szczególnie cennej z punktu widzenia dalszych badań, - co do spraw poruszonych w tym formularzu, podając ocenę w skali całego powiatu - o ile jest to możliwe według schematu pytań wyżej wymienionego kwestionariusza KW-o. M.in. bardzo ważną byłaby informacja, jakie środki są stosowane na terenie powiatu w celu usunięcia ewentualnych braków rejestracji i

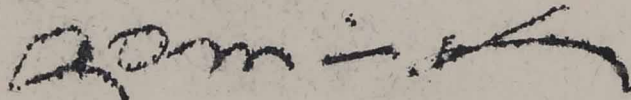

jakie zdaniem Obywatela Starosty Środki mogłyby doprowadzić do szybkiego całkowitego jej usprawnienia.

Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Starostę o wydanie zarządzeń odnośnie zbierania i wysyłki wyżej wymienionych formularzy statystycznych wraz z zestawieniem powiatowym /form.wz.Z-47/ przy uwzględnieniu norm zawartych w załączonych "Wytycznych dla Starostw dotyczących zbierania kontroli i przesyłania do Głównego Urzędu Statystycznego summarycznych danych o ruchu naturalnym ludności w r.1947".

Równocześnie Główny Urząd Statystyczny podkreśla, że przywiązuje wielką wagę do kwestii poruszonych w cz.E wspomnianych "Wytycznych".

Za P R E Z E S A

/Dr K.Romaniuk/
I WICEPREZES

Załączniki:

"Wytyczne" - 1 egz.

Form.Z-47 - 6 egz.

" Sp-47 - 2 "

" Sk-III-47 - 2 "

" Sk-IV-47 - 2 "

" Kw-o - 2 "

"Instrukcja" - 2 "

3110

Wytyczne dla starostw dotyczące zbierania, kontroli i przesyłania do Głównego Urzędu Statystycznego statystycznych danych o ruchu naturalnym ludności w r. 1947.

A. Czynności wstępne

Do wstępnych czynności należy rozesłanie do wszystkich urzędów stanu cywilnego, których siedziba leży na terenie danego powiatu po jednym egzemplarzu każdego z formularzy wzór Kw-o, SP-47, Sk III-47, Sk IV-47 wraz z "Instrukcją dla urzędów stanu cywilnego" z poleceniem wypełnienia i przesyłania do Starostwa w następujących terminach:

- a) Kw-o i SP-47 - w ciągu 10 dni od daty otrzymania przez urząd stanu cywilnego;
- b) Sk III-47 - do 10 października 1947 r.;
- c) Sk IV-47 - do 10 stycznia 1948 r.

B. Zbieranie i kontrola danych za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1947 r.

W miarę otrzymywania od urzędów stanu cywilnego materiałów dotyczących I półrocza 1947 r. Starostwo:

- 1) kontroluje, czy w nadesłanych formularzach SP-47 wypełniono wszystkie rubryki zgodnie z "Instrukcją" oraz czy udzielono odpowiedzi na wszystkie pytania kwestionariusza Kw-o;
- 2) zwraca błędnie wypełnione formularze SP-47 urzędowi stanu cywilnego z poleceniem ich skorygowania i jak najszybszego przesyłania do Starostwa;
- 3) wypełnia w 2 egzemplarzach formularz Z-47, wykazując w nim wszystkie urzędy stanu cywilnego, których siedziba znajduje się na terenie powiatu - niezależnie od tego, czy nadesłały formularz SP-47, czy nie;
- 4) wysła najpóźniej do dnia 15 października r.b. do Głównego Urzędu Statystycznego:
  - a) całość otrzymanych do tego czasu poprawnie wypełnionych formularzy SP-47 i Kw-o;
  - b) jeden egzemplarz formularza Z-47 za okres od I.I. do 30.VI.1947 r. (drugi egzemplarz pozostaje w Starostwie);
  - c) opinię Starostwa co do obecnego stopnia zupełności i terminowości rejestracji małżeństw, urodzeń i zgonów w urzędach stanu cywilnego (por.ust.3

i 4 pisma G.U.S., przy którym przesyła się niniejsze "Wytyczne");

- 5) spowoduje nadesłanie brakujących formularzy SP-47 i Kw-o (i ew. zwróconych urzędowi do poprawienia - por.p.2 cz.B niniejszych "Wytycznych") i wyśle je do Głównego Urzędu Statystycznego do dnia 1 listopada r.b.

C. Zbieranie i kontrola danych za okres
od 1 lipca do 30 września 1947 r.

Do 10 października r.b. urzędy stanu cywilnego powinny wysłać do Starostwa wypełnione formularze SK III-47. W związku z tym zadaniem Starostwa będzie:

- 1) skontrolowanie czy w nadesłanych formularzach SK III-47 wypełniono wszystkie rubryki zgodnie z "Instrukcją";
- 2) zwrócenie do korekty błędnie wypełnionych formularzy SK III-47 i wypełnienie w 2 egzemplarzach formularza Z-47 (jak w punktach 3 i 4 części B niniejszych "Wytycznych");
- 3) wysłanie najpóźniej do 30 października r.b. do Głównego Urzędu Statystycznego całości otrzymanych do tego czasu poprawnie wypełnionych formularzy SK III-47 wraz z jednym egzemplarzem formularza Z-47 za okres 1.VII - 30.IX.1947r (drugi egzemplarz pozostaje w Starostwie);
- 4) spowodowanie nadesłania brakujących (i ew. zwróconych urzędowi do poprawienia) formularzy SK III-47 i wysłanie ich do Głównego Urzędu Statystycznego do dnia 15 listopada r.b.

D. Zbieranie i kontrola danych za okres od
1 października do 31 grudnia 1947 r.

Do 10 stycznia 1948 roku urzędy stanu cywilnego powinny wysłać do Starostwa wypełnione formularze SK IV-47. W związku z tym zadaniem Starostwa będzie:

- 1) skontrolowanie czy w nadesłanych formularzach SK IV-47 wypełniono wszystkie rubryki zgodnie z "Instrukcją";

32 M

- 2) zwrócenie do korekty błędnie wypełnionych formularzy SK IV-47 i wypełnienie w 2 egzemplarzach formularza Z-47 (jak w punktach 3 i 4 cz.B. niniejszych "Wytycznych");
- 3) wysłanie najpóźniej do 31 stycznia 1948 r. do Głównego Urzędu Statystycznego całości otrzymanych do tego czasu poprawnie wypełnionych formularzy SK IV-47 wraz z jednym egzemplarzem formularza Z-47 za okres od 1.X. - 31.XII.1947 r. (drugi egzemplarz pozostaje w Starostwie);
- 4) spowodowanie nadesłania brakujących (i ew. zwróconych urzędowi) formularzy SK IV-47 i wysłanie ich do Głównego Urzędu Statystycznego do dnia 15 lutego 1948 roku.

E. Specjalna kontrola danych dotyczących urodzeń i zgonów zarejestrowanych w r.1947, które miały miejsce w r.1946 lub wcześniej.

Przy kontroli - w szczególności formularzy SP-47 - należy zwracać uwagę, czy nie zachodzą przypadki zupełnego rzekomego braku urodzeń i zgonów, które nastąpiły przed r.1947. Gdyby np. urząd stany cywilny wykazał w cz.B. form.SP-47, że wszystkie bez wyjątku urodzenia i zgony zarejestrowane w I półroczu 1947 r. miały miejsce w tymże roku 1947, a więc, że nie ma ani jednego przypadku z r.1946 lub wcześniejszego, powinno to nasunąć poważne podejrzenie, a w poważnych wypadkach nawet pewność, że urząd ten błędnie zrozumiał treść formularza i "Instrukcji". Albowiem nawet przy najskrupulatniejszym i jak najbardziej terminowym zgłaszaniu urodzeń zawsze pewna część urodzeń z końca grudnia będzie rejestrowana na początku stycznia następnego roku. Im mniej terminowa jest rejestracja urodzeń i im większe posiada luki, tym częściej będą rejestrowane w danym roku te urodzenia, które miały miejsce w roku poprzednim a nawet wcześniej. Przy złym stanie rejestracji zjawisko to powinno występować również w formularzach SK III i SK IV, aczkolwiek być może w stopniu słabszym, niż w formularzu SP. Jedynie przy małej ogólnej liczbie zarejestrowanych urodzeń (i przy dobrym stanie rejestracji) brak wykazania w sprawozdaniu urodzeń z lat wcześniejszych może być zgodny ze stanem faktycznym.

Należy jednak pamiętać, że źródło błędnych informacji w sprawozdaniu może tkwić nie tylko w złym zrozumieniu "Instrukcji" przez urzędnika stanu cywilnego. Albowiem można przyjąć, że sama ludność podaje późniejszą od rzeczywistej - np. w obawie przed sankcjami karnymi za zwłokę w zgłoszeniu - datę urodzenia. Gdyby to zjawisko w obwodzie danego urzędu miało charakter masowy, akty urodzeń sporządzone w r. 1947 mogłyby mówić rzeczywiście - rozumie się niezgodnie z prawdą - o dzieciach urodzonych w tymże roku 1947. W tym wypadku sprawozdanie urzędu byłoby formalnie dobre, zgodne z danymi ksiąg, lecz pozostawałoby w rażącej sprzeczności z rzeczywistością.

Należy podkreślić, że w dotychczas otrzymywanych przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdaniach R-1, dotyczących faktów zarejestrowanych w r. 1946, jest niewiarygodnie duża liczba urzędów stanu cywilnego, według których w roku tym nie zgłoszono ani jednego urodzenia z r. 1945 lub z lat wcześniejszych. W tej sprawie Główny Urząd Statystyczny zwróci się do odpowiednich starostw. Niezależnie od tego, między innymi w związku z możliwością istnienia wspomnianego fałszywego zgłaszania dat urodzeń przez ludność, konieczne jest:

a) zwrócenie szczególnej uwagi przez Starostwo na sprawozdania urzędów stanu cywilnego, które w części B form.SP-47 oraz ew.SK III-47 i SK IV-47 wcale nie wykazują dzieci urodzonych w r. 1946 (rubr. 9, 10, 13 i 14 wymienionych formularzy); b) zażądanie odpowiednich wyjaśnień od tych urzędów. Sprawa ta nie nadaje się do poruszenia w "Instrukcji dla urzędów stanu cywilnego", to też w "Instrukcji" tej ograniczył się Główny Urząd Statystyczny do zażądania od urzędów, aby wyraźnie potwierdziły w rubr. 15 form.SP-47, że w r. 1947 nie sporządziły ani jednego aktu urodzenia dla dzieci urodzonych w r. 1946 (lub wcześniej) - obacz p. 15 "Instrukcji". Ten przepis "Instrukcji" powinien z góry zaostrzyć uwagę urzędów stanu cywilnego, co ułatwi Starostwu wyjaśnienie tej sprawy, mającej kardynalne znaczenie zarówno ze stanowiska statystyki, jak i porządku prawnego.

Powyższe w pewnym zakresie odnosi się również do zgonów. Zgon należy zgłosić w urzędzie stanu cywilnego w ciągu 24 godzin, a więc wolno to uczynić następnego dnia. W dużej części wypadków zgłoszenie tego samego dnia w ogóle nie jest możliwe. Dlatego zgony, które np. nastąpiły 31 grudnia, w wielkiej a nawet przeważającej części są zgłaszane już w roku następnym.

33¹²

Wyraźne stwierdzenie błędu w sprawozdaniu jest tu, rozumie się o wiele trudniejsze, niż przy urodzeniach. Jednak np. całkowity brak na terenie powiatu zarejestrowanych zgonów, które miały miejsce w roku ubiegłym, nasuwałby, obawę co do zgodności z rzeczywistością odpowiedniej pozycji sprawozdania.

Wyniki badań i obserwacji w tym zakresie należy komunikować Głównemu Urzędowi Statystycznemu równocześnie z przesłaniem sprawozdań za odpowiedni okres.

J 13

DZIENNIK USTAW
RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Nr. 65 z roku 1947 r.

Dekret

z dnia 22 października 1947 r.

o zmianie dekretu z dnia 31 lipca 1946 r. o organizacji statystyki Państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym.

Na podstawie art.4. Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 4 lipca 1947 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy/Dz.U.R.P.Nr.49 poz.252/ Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza co następuje.

Art.1. W dekrecie z dnia 31 lipca 1946 roku o organizacji statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym/Dz.U.R.P. Nr.41,poz.239/art.15 otrzymuje brzmienie następujące:

Art.15. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu traci moc obowiązującą ustawa z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracji/Dz.U.R.P. Nr. 85,poz. 464/ z późniejszymi zmianami/Dz.U.R.P. z 1921r. Nr.43,poz.262 z 1923 r. Nr.60 poz. 436 oraz z 1931r. Nr.97,poz.741/ oraz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności/Dz.U.R.P. Nr.10,poz.76/ Rozporządzenia Rady Ministrów wydane na podstawie ustawy z dnia 21 października 1919 r./Dz.U.R.P. Nr.85,poz. 464/ zachowują moc obowiązującą aż do czasu zastąpienia ich rozporządzeniami wydanymi na podstawie art.7 niniejszego dekretu.

Art.2. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

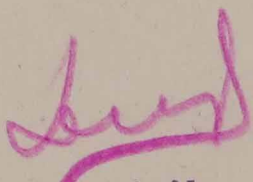
Prezydent Rzeczypospolitej
Bolesław Bierut.

Prezydent Rady Ministrów
Józef Cyrankiewicz

Minister Administracji Publicznej
Edward Osóbka-Morawski

Minister Ziem Odzyskanych

w.z. Józef Dubiel.

Naczelnik
Wydziału Administracyjnego

DZIENNIK USTAW
RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Z dnia 6 listopada 1947 roku

Nr. 68

422

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów
z dnia 28 października 1947 roku

wydane w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej, Ziem
Odzyskanych i Skarbu o statystyce ruchu naturalnego ludności.

Na podstawie art. 7. ust. 1 dekretu z dnia 31 lipca 1946 r. o organizacji
statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym/Dz.U.R.P. Nr. 41
poz. 239/ zmienionego dekretem z dnia 22 października 1947r./Dz.U.R.P.
Nr. 65 poz. 393/ oraz art. 9 dekretu z dnia 27 marca 1947r. o zmianach
organizacji i zakresie działania naczelných władz administracyjnych/Dz.
U.R.P. Nr. 31, poz. 130/ zarządza się co następuje:

§1. Urzędnicy stanu cywilnego są obowiązani przysyłać właściwej terytorialnie powiatowej władzy administracji ogólnej kwartalne sprawozdanie imienne o zarejestrowanych w księgach stanu cywilnego małżeństwach, urodzeniach i zgonach. Sprawozdania te winny być sporządzane na formularzach statystycznych i według instrukcji ustalonych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego po uzgodnieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych.

§2. Osoby zgłaszające się do sporządzenia aktów w urzędach stanu cywilnego obowiązane są dodatkowo udzielać informacji, nie podlegających wpisowi do ksiąg stanu cywilnego, a koniecznych do należytego wypełnienia formularzy statystycznych małżeństw, urodzeń i zgonów.

§3. Sprawozdania imienne winny być przysyłane przez urzędników stanu cywilnego właściwej terytorialnej powiatowej władzy administracji ogólnej najpóźniej w terminach następujących, za pierwszy kwartał do dnia 15 kwietnia, za drugi do dnia 15 lipca, za trzeci do dnia 15 października i za czwarty do dnia 15 stycznia każdego roku.

§4. Powiatowa władza administracji ogólnej kontroluje zupełność i dokładność danych zawartych w sprawozdaniach imiennych, sporządza wykazy powiatowe według wzorów ustalonych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i przysyła te wykazy wraz ze sprawozdaniem imiennym do Głównego Urzędu Statystycznego najpóźniej w terminach następujących: za pierwszy kwartał do dnia 15 maja, za drugi do dnia 15 sierpnia, za trzeci do dnia 15 listopada, za czwarty do dnia 15 lutego każdego roku.

§5. Urzędnicy stanu cywilnego obowiązani są na żądanie powiatowej władzy administracji ogólnej lub Głównego Urzędu Statystycznego udzielać wszelkich informacji i wyjaśnień dotyczących zupełności i dokładności danych, zawartych w przesłanych sprawozdaniach imiennych, jak również dokonywać w tych sprawozdaniach niezbędnych uzupełnień i poprawek.

§6. Za zgodą Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w gminach miejskich posiadających własne biura statystyczne urzędnicy stanu cywilnego będą przysyłać sprawozdania imienne bezpośrednio do tych biur i to bądź w terminach przewidzianych w § 3 niniejszego rozporządzenia, bądź w okresach krótszych, przy czym na odnośne biura statystyczne przechodzą w całości funkcje powiatowych władz administracji ogólnej wynikające z §§ 4 i 5 niniejszego rozporządzenia.

W gminach miejskich, którym zostaną przyznane powyższe uprawnienia mogą być za zgodą Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego stosowane formularze uzupełnione pytaniami dodatkowymi.

§7. Gminy utrzymujące urzędy stanu cywilnego otrzymują zwrot kosztów wykonania czynności, określonych w niniejszym rozporządzeniu w wysokości ustalonej na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem

Odzyskanych.

§ 8. Główny Urząd Statystyczny dostarcza formularzy dla statystyki ruchu naturalnego ludności.

§ 9. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego może zarządzić uzupełniające badania z zakresu ruchu naturalnego ludności na obszarze całego Państwa lub jego części za okres od dnia 1 stycznia 1939 roku do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów.

Józef Cyrankiewicz

Minister Administracji Publicznej

Edward Osóbka-Morawski

Minister Ziem Odzyskanych

Władysław Gomułka

Minister Skarbu

Konstanty Dąbrowski.

Za zgodność

~~Naczelnik
Wydziału Administracyjnego~~

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Warszawa, ul. Narbutta 33

Spis III. Spis/Og/35/47

Warszawa, dnia 4 XII 1947r.

Do

Zarz. Miejskiego

Gł. STAROSTY

w Białymstoku

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Administracji Publicznej oraz Ministra Ziem Odzyskanych z dnia 10 listopada 1947 r. zostanie przeprowadzony w czasie od 2 do 10 stycznia 1948 r. spis trzody chlewnej i kur.

Wymieniony spis trzody chlewnej i kur powinien być przeprowadzony przez zarządy gmin pod nadzorem powiatowej władzy administracji ogólnej.

Wobec doniosłego znaczenia jakie posiadają dochodzenia statystyczne z zakresu rolnictwa i hodowli dla planowania gospodarki państwowej, władze powołane do przeprowadzenia wyżej wymienionego spisu powinny dołożyć wszelkich starań, by został on przeprowadzony jak najdokładniej i w ściśle ustalonych przez Główny Urząd Statystyczny terminach. Niedotrzymanie ich nawet przez jedną gminę zatrzymuje sporządzenie zestawień dla całego powiatu, zaś opóźnienie w nadesłaniu do Głównego Urzędu Statystycznego jednego powiatowego zestawienia powoduje zatrzymanie opracowania dla całego Państwa, a tym samym niedotrzymanie przewidzianych terminów w ogólnym planie dostarczania informacji Władzom Państwowym.

Specjalną uwagę należy zwrócić aby była powołana komisja powiatowa w myśl instrukcji Głównego Urzędu Statystycznego /98/ oraz aby ta komisja faktycznie zbadała wiarygodność wyników przeprowadzonego spisu trzody chlewnej i kur. W razie stwierdzenia przez komisję, że materiał nie jest wiarygodny, należy go zwrócić gminom do poprawienia. Z czynności komisji powiatowej winien być sporządzony protokół, w którym musi być wyrażona opinia o wartości materiału spisowego. Protokół ten należy bezwzględnie przesłać do Głównego Urzędu Statystycznego wraz z materiałem spisowym.

W związku z powyższym spisem Główny Urząd Statystyczny przesyła następujące druki:

1. Formularze "T" dla indywidualnego spisywania ..... 50 ..... szt.
2.   "-   "t" dla zestawień gminnych ..... 3 ..... szt.
3.   "-   "Nr.4" dla zestawień powiatowych ..... 5 ..... szt.

Główny Urząd Statystyczny prosi o oszczędne zużywanie druków. Niedopuszczalne jest sporządzanie odpisów z formularzy "T" przeznaczonych do indywidualnych zeznań posiadaczy. Natomiast pożądane jest pozostawienie w gminach i starostwie odpisów z zestawień zbiorczych "t" i "Nr 4". Formularze na te odpisy zostały przez Główny Urząd Statystyczny przewidziane. W razie braku formularzy należy zwrócić się z umotywowanym wnioskiem do Delegata Głównego Urzędu Statystycznego, urzędującego przy każdym Wojewódzkim Urzędzie.

P R E Z E S

Załączników: plik
350/DL

St. Szulc/

16 42 P R O G R A M

kursu instrukcyjnego dla kierowników miejskich placówek
statystycznych w dniu 10, 11 i 12 grudnia 1947 r. w
Głównym Urzędzie Statystycznym.

10. XII. 1947 r.

Godz. 8.00	-	Zgłaszanie się uczestników kursu.
1/ " 9.15	-	Otwarcie kursu.
2/ " 9.30	-	Referat: "Statystyka a gospodarka planowa" Pierwszy Wiceprezes - dr K. Romaniuk
" 10.20	-	" "Statystyka i sprawozdawczość w bieżącej pracy administracji publicznej" insp. W. Sochacki.
" 11.10 - 11.20	-	Przerwa.
" 11.20	-	Referat: "Zadania miejskich biur statystycznych"
" 12.10	-	" "Spisy ludności" nacz. Z. Padowicz.
" 13.00	-	" "Statystyka ludności" radca R. Zasepa.
" 13.50	-	" "Statystyka rolnicza" radca J. Kuliński.
" 14.40	-	Obiad.

11. XII. 1947 r.

Godz. 8.30	-	Referat: "Metody badań statystycznych" nacz. St. Róg.
" 9.20	-	" "Statystyka cen" nacz. T. Choromański.
" 10.10 - 10.20	-	Przerwa.
" 10.20	-	Referat: "Kartoteka zagadnień w pracy miejskich biur statystycznych" insp. W. Piotrowski.
" 11.10	-	" "Statystyka budowlana" radca W. Czarnowski.
" 12.00	-	" "Statystyka finansów komunalnych" radca M. Pawlak.
" 12.50	-	Pokaz pracy wydziału statystyki przemysłowej G.U.S.
" 14.30	-	Obiad.

12. XII. 1947 r.

Godz. 9.00	-	Referat: "Praca wydziału statystycznego m. Warszawy" nacz. F. Król /Zarząd Miejski/ zastępca nacz. St. Bakalowa /Zarząd Miejski/.
" 12.30	-	Pokaz pracy wydziału statystycznego m. Warszawy.
" 14.30	-	Pokaz pracy wydziału masowych opracowań G.U.S.
" 15.00	-	Zakończenie kursu.
	-	Obiad.

28¹⁴

Wytyczne dla powiatowych władz administracji ogólnej w sprawie wykonania rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 1947 r. o **statystyce ruchu naturalnego ludności** (Dz. U. R. P. nr 68, poz. 422) ustalone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego po uzgodnieniu z Ministerstwami Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Zdrowia

I Przepisy ogólne

§ 1. Powiatowe władze administracji ogólnej:

- a) powiadamiają bezpośrednio Główny Urząd Statystyczny o wszelkich zmianach dotyczących zarówno ilości jak i obwodów urzędów stanu cywilnego, których siedziby znajdują się na terenie powiatu (lub miasta wydzielonego); powiadomienie powinno nastąpić niezwłocznie po dokonaniu zmiany;
- b) rozsyłają w drugiej połowie listopada każdego roku wszystkim urzędom stanu cywilnego otrzymane z Głównego Urzędu Statystycznego formularze statystyczne, przeznaczone dla kwartalnej sprawozdawczości imiennej, a mianowicie:

wzoru A „Wykaz aktów sporządzonych w księdze małżeństw“;
wzoru B „Wykaz aktów sporządzonych w księdze urodzeń“;
wzoru C „Wykaz aktów sporządzonych w księdze zgonów“;

- c) prowadzą kontrolę ilości wysłanych formularzy, jak również dbają, by wszystkie urzędy stanu cywilnego nadsyłały im kwartalne sprawozdania imienne o sporządzonych przez nie aktach w księgach stanu cywilnego w terminach następujących:

za pierwszy kwartał najpóźniej dnia 15 kwietnia;
za drugi kwartał najpóźniej dnia 15 lipca;
za trzeci kwartał najpóźniej dnia 15 października;
za czwarty kwartał najpóźniej dnia 15 stycznia następnego roku.

§ 2. Po otrzymaniu kwartalnych sprawozdań imiennych od urzędów stanu cywilnego powiatowe władze administracji ogólnej:

- a) sprawdzają, czy nadesłano z każdego urzędu wszystkie trzy rodzaje wykazów, tj. A, B i C;
- b) sprawdzają, czy podane w wykazach za II, III i IV kwartał początkowe numery aktów stanu cywilnego (rubr. 2 wykazów form. A, B i C) stanowią ciąg dalszy numerów z poprzedniego kwartału;
- c) sprawdzają, czy w samych wykazach za poszczególne kwartały nie ma w numeracji aktów (rubryka 2 wykazów A, B i C) luk, które nie zostały w tychże wykazach uzasadnione przez urzędy stanu cywilnego w sposób przewidziany w §§ 9, 10 i 12 „Instrukcji w sprawie wypełniania i przysyłania przez urzędników stanu cywilnego formularzy statystycznych“;
- d) sprawdzają, czy wszystkie rubryki zostały wypełnione zgodnie z wyżej wymienioną „Instrukcją“;
- e) zarządzają, by lekarz powiatowy skontrolował zupełność zapisów o przyczynie zgonu i wpisał w rubryce 17 wykazu C odnośny numer załączonego statystycznego wykazu przyczyn zgonów;
- f) w razie dostrzeżenia braków, niedokładności lub budzących wątpliwości zapisów zażądają od odnośnych urzędów uzupełnień, sprostowań albo wyjaśnień.

§ 3. Po sprawdzeniu wykazów, należytem uzupełnieniu dostrzeżonych w nich braków, sprostowaniu niedokładności i wyjaśnieniu budzących wątpliwości zapisów powiatowe władze administracji ogólnej sporządzą zestawienie powiatowe wzoru D, wpisując do odnośnych rubryk dla każdego urzędu stanu cywilnego oddzielnie liczby podanych w wykazach aktów oraz ich sumy dla całego powiatu. Przy tym władze te:

- a) w razie nienadesłania w terminie kwartalnego sprawozdania imiennego przez którykolwiek z urzędów stanu cywilnego z wyjątkowych przyczyn, wpiszą mimo to do odnośnej pozycji zestawienia w rubryce 2 nazwę i siedzibę tego urzędu, stawiając w rubrykach 3, 4 i 5 kropki, a w rubryce 6 „Uwagi“ podając przyczynę braku sprawozdania;
- b) w razie nadesłania sprawozdania negatywnego przez którykolwiek z urzędów stanu cywilnego z powodu niesporządzenia żadnego aktu bądź w księdze małżeństw, bądź w księdze urodzeń, bądź w księdze zgonów, wpiszą w odpowiednich rubrykach zestawienia kreski.
Dokładność zestawienia stwierdzona powinna być podpisem przedstawiciela powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 4. Powiatowe władze administracji ogólnej przesyłają bezpośrednio do Głównego Urzędu Statystycznego wszystkie otrzymane wykazy A, B i C po ewentualnym ich uzupełnieniu lub sprostowaniu przez urzędy stanu cywilnego łącznie z zestawieniem wzoru D w terminach następujących:

- za **pierwszy** kwartał najpóźniej dnia **15 maja**;
- za **drugi** kwartał najpóźniej dnia **15 sierpnia**;
- za **trzeci** kwartał najpóźniej dnia **15 listopada**;
- za **czwarty** kwartał najpóźniej dnia **15 lutego**.

Opóźnione wykazy, które wpłyną do powiatowych władz administracji ogólnej po tych terminach, powinny być przesłane do Głównego Urzędu Statystycznego niezwłocznie po ich otrzymaniu, skontrolovaniu i ewentualnym uzupełnieniu lub sprostowaniu przez właściwe urzędy stanu cywilnego.

§ 5. W miastach Warszawie i Łodzi przewidziane powyżej w § 1—4 funkcje powiatowych władz administracji ogólnej przechodzą na wydziały statystyczne zarządów miejskich tych miast.

II Przepisy przejściowe

§ 6. W roku 1948 powiatowe władze administracji ogólnej rozsyłają urzędom stanu cywilnego formularze statystyczne, przeznaczone dla kwartalnej sprawozdawczości imiennej, bezzwłocznie po ich otrzymaniu od Głównego Urzędu Statystycznego.

§ 7. Sprawozdania za I i II kwartał 1948 r. powinny być jednocześnie nadesłane przez urzędników stanu cywilnego do dnia 15 sierpnia 1948 r.

§ 8. Po dokonaniu czynności wymienionych w p. a-d § 2 oraz w § 3 niniejszych wytycznych powiatowe władze administracji ogólnej prześlą bezpośrednio do Głównego Urzędu Statystycznego wszystkie otrzymane wykazy A, B i C łącznie z zestawieniami powiatowymi wzoru D za I i II kwartał 1948 r. w terminie do dnia 15 września 1948 r.

w/z PREZESA

(—) *Dr K. Romaniuk*

Wiceprezes

20
18

INSTRUKCJA

w sprawie wypełniania i przysyłania przez urzędników stanu cywilnego formularzy statystycznych kwartalnych sprawozdań imiennych o zarejestrowanych w księgach stanu cywilnego **małżeństwach, urodzeniach i zgonach**, wydana przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego po uzgodnieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych na podstawie § 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 1947 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności (Dz. U. R. P. nr 68, poz. 422)

I PRZEPISY OGÓLNE

§ 1. Urzędnicy stanu cywilnego są obowiązani przysyłać właściwej terytorialnie powiatowej władzy administracji ogólnej kwartalne sprawozdania imienne o zarejestrowanych przez nich małżeństwach, urodzeniach i zgonach, w formie wykazów aktów sporządzonych w księdze małżeństw (formularz A), w księdze urodzeń (formularz B) oraz w księdze zgonów (formularz C) według wzorów podanych w załączniku do niniejszej instrukcji.

W miastach Warszawie i Łodzi urzędnicy stanu cywilnego przysyłają sprawozdania do wydziałów statystycznych zarządów miejskich tych miast.

§ 2. Do formularzy statystycznych powinny być wpisane **wszystkie bez wyjątku akty sporządzone w danym kwartale** w księgach stanu cywilnego w tej samej kolejności, w jakiej figurują one w tych księgach.

§ 3. Sprawozdania za **pierwszy kwartał** powinny być przysyłane **najpóźniej dnia 15 kwietnia**, za **drugi kwartał najpóźniej dnia 15 lipca**, za **trzeci kwartał najpóźniej dnia 15 października**, za **czwarty kwartał najpóźniej dnia 15 stycznia**.

Jednak w miastach: Warszawie, Łodzi, Bydgoszczy, Poznaniu, Chorzowie, Katowicach, Sosnowcu i Krakowie sprawozdania powinny być nadsyłane co tydzień.

Sprawozdania powinny być nadsyłane także i w tym przypadku, gdy w danym okresie nie sporządzono żadnego aktu w księdze bądź małżeństw bądź urodzeń bądź też zgonów, przy czym na odpowiednim formularzu A, B lub C należy zaznaczyć: „Nie sporządzono ani jednego aktu“.

§ 4. Urzędnicy stanu cywilnego obowiązani są na żądanie powiatowej władzy administracji ogólnej bądź wydziałów statystycznych zarządów miejskich miast wymienionych w ust. 2 § 1 lub Głównego Urzędu Statystycznego udzielać wszelkich informacji i wyjaśnień dotyczących zupełności i dokładności danych zawartych w przesłanych sprawozdaniach imiennych, jak również dokonywać w tych sprawozdaniach niezbędnych uzupełnień i poprawek.

§ 5. Formularze statystyczne powinny być **wypełniane** w obecności stron **równocześnie ze sporządzaniem** odnośnych **aktów** celem uzyskania informacji nie wpisywanych do ksiąg stanu cywilnego a koniecznych do należytego wypełniania tych formularzy.

§ 6. W formularzach statystycznych powinny być wypełnione zasadniczo **wszystkie rubryki**. Jeżeli w przypadkach zupełnie wyjątkowych nie można wypełnić jakiejś rubryki dla braku danych, należy w tejże rubryce wpisać „brak danych“.

§ 7. Formularze statystyczne powinny być wypełniane **tylko częściowo jedynie w przypadku** gdy idzie o:

- a) akty, które sporządzono za granicą i następnie wpisano do ksiąg stanu cywilnego (art. 27 i 28 dekretu z dn. 25. IX 1945 r. Prawo o aktach stanu cywilnego — Dz. U. R. P. nr 48, poz. 272),
- b) akty sporządzone dla urodzonych i zmarłych za granicą oraz dla małżeństw zawartych za granicą (art. 29 powyższego dekretu);

- c) akty odtworzone (art. 33 i 34 powyższego dekretu oraz art. 1 dekretu z dnia 22 października 1947 r. o ustalaniu treści sporządzonych za granicą aktów stanu cywilnego (metryk) obywateli polskich (Dz. U. R. P. nr 65, poz 392);
- d) akty uznania dziecka lub nadania dziecku pozamałżeńskiemu nazwiska przez męża matki (art. 69 powyższego dekretu);
- e) akty zejścia sporządzone na podstawie orzeczenia sądowego (art. 79 i 88 powyższego dekretu) lub w wyniku procedury określonej w art. 81 wymienionego dekretu.

W wymienionych przypadkach należy **wypełniać jedynie**: w formularzu A rubryki 1, 2, 3, 4 i 6, a w formularzu B i C rubryki 1, 2, 3, 4, 5 i 6, zaś w dalszym ciągu odnośnego wiersza zaznaczyć na jakiej podstawie akt sporządzono, podając stosownie do okoliczności: 1) „akt sporządzony za granicą i wpisany do księgi na podstawie art. 27 i 28 dekretu“, 2) „akt sporządzony dla urodzonego (lub zmarłego) za granicą na podstawie art. 29 dekretu“, czy też „małżeństwo zawarte za granicą, akt sporządzony na podstawie art. 29 dekretu“, 3) „akt odtworzony na podstawie art. 33 (lub 34) dekretu“, 4) „akt uznania dziecka sporządzony na podstawie art. 69 dekretu“ bądź „akt nadania dziecku pozamałżeńskiemu nazwiska przez męża matki sporządzony na podstawie art. 69 dekretu“, 5) „akt zejścia sporządzony na podstawie orzeczenia sądowego w myśl art. 79 i 88 dekretu“ bądź „akt zejścia sporządzony na podstawie art. 81 dekretu“.

§ 8. Formularzy statystycznych dostarcza Główny Urząd Statystyczny za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej bądź wydziałów statystycznych zarządów miejskich miast wymienionych w ust. 2 § 1.

§ 9. Jeżeli w danym urzędzie stanu cywilnego na terenie miasta liczącego ponad 75 000 mieszkańców księgi stanu cywilnego są prowadzone **na oddzielnych kartach** (§ 14 rozporządzenia Ministrów Administracji i Sprawiedliwości z dn. 24. XI 1945 r. w sprawie wykonania prawa o aktach stanu cywilnego oraz przepisów wprowadzających to prawo — Dz. U. R. P. nr 54, poz. 304) i **jeżeli** przy tym **równocześnie dwu lub więcej urzędników** sporządza tego samego rodzaju akty, **każdy** z nich powinien wypełniać **oddzielny formularz** statystyczny, zaznaczając w rubryce „Uwagi“ odpowiedniego formularza: „Brakujące akty są uwzględnione na innym arkuszu formularza.“

Urzędnik stanu cywilnego jest obowiązany sprawdzić, czy przy zestawieniu wszystkich wypełnionych formularzy nie ma luk w numeracji aktów, a zatem czy nie pominięto w nich jakiegoś aktu sporządzonego w okresie sprawozdawczym. Gdyby powstała przerwa w numeracji z powodu skasowania aktu lub innych przyczyn, fakt ten powinien być omówiony w rubryce „Uwagi“ odpowiedniego formularza.

§ 10. Jeżeli w danym urzędzie stanu cywilnego na terenie miasta liczącego ponad 75 000 mieszkańców księgi są prowadzone w postaci **równoległych tomów** o numeracji nieciągłej (§ 13 wspomnianego rozporządzenia Ministrów Administracji i Sprawiedliwości z dn. 24. XI 1945 r.), dla każdego z tych tomów należy wypełniać odrębne formularze statystyczne, przy czym w rubryce „Uwagi“ trzeba zaznaczyć: „Numeracja aktów nieciągła“. Również i w tym przypadku urzędnik stanu cywilnego obowiązany jest sprawdzić, czy nie pominięto w sprawozdaniu jakiegoś aktu sporządzonego w danym kwartale. Gdyby powstała przerwa w numeracji z powodu skasowania aktu lub innych przyczyn, fakt ten powinien być omówiony w rubryce „Uwagi“ odpowiedniego formularza.

II PRZEPISY SZCZEGÓŁOWE

§ 11. W **każdym** kwartale liczby **rubryki 1** formularzy A, B i C powinny zaczynać się od 1 i kolejno biec do ostatniego aktu wpisanego do sprawozdań za dany kwartał. Tym samym w razie wyczerpania miejsca na jednym arkuszu formularza każdy następny zaczęty arkusz tegoż formularza numeruje się w rubryce 1 nie od jedynki lecz jako ciąg dalszy numeracji poprzedniego arkusza.

§ 12. Ponieważ żaden akt sporządzony w danym kwartale nie może być w sprawozdaniu pominięty, liczby **rubr. 2** formularzy A, B i C powinny (z wyjątkiem przypadków wymienionych w §§ 9 i 10 niniejszej instrukcji) być w zasadzie kolejne stosownie do numeracji aktów w odnośnych księgach. W razie przerwy w numeracji aktów z powodu skasowania jakiegoś aktu lub innych przyczyn, należy to zaznaczyć w rubryce „Uwagi“ formularza.

§ 13. Przy wypełnianiu rubryk dotyczących **dat urodzenia** (rubr. 6 i 13 form. A, rubr. 6, 13 i 17 form. B oraz rubr. 9 form. C) należy podawać ściśle **dzień, miesiąc i rok**. W przypadkach wyjątkowych jeżeli nie można ustalić dnia, należy podać miesiąc i rok, jeżeli i miesiąc nie jest znany, należy podać rok, jedynie jeżeli i roku urodzenia nie można ustalić należy podać wiek.

§ 14. Przy wypełnianiu rubryki **miejsca zamieszkania** (rubr. 7 form. A, rubr. 20 form. B, rubr. 13 form. C), **miejsca urodzenia** (rubr. 5 form. B) i **miejsca zgonu** (rubr. 6 form. C) należy **podkreślić** odpowiednio w danym przypadku określenie rodzaju gminy (to jest miasto lub gm. wiejska) oraz obok napisać **nazwę** tego miasta czy też gminy wiejskiej, poniżej zaś, to jest obok wyrazu „powiat”, podać **nazwę** powiatu; jeżeli miejsce to jest za granicą, wystarczy podać nazwę kraju (dotyczy to również ziem odstępionych Z. S. R. R.).

Jeżeli rodzice nie mają wspólnego miejsca zamieszkania należy w rubr. 20 form. B podać miejsce zamieszkania matki. Jako miejsce zamieszkania należy rozumieć **miejsce stałego zamieszkania**, wskazane przez stronę.

§ 15. Przy wypełnianiu rubryki **zawodu** (rubr. 5 i 12 form. A, rubr. 12 i 16 form. B, rubr. 8 form. C) należy podać zawód obecnie wykonywany (przy bezrobotnych zawód ostatnio wykonywany z dopiskiem „bezrobotny”), zaś dla osób będących na utrzymaniu — zawód męża, ojca lub innej osoby je utrzymującej z dodaniem „na utrzymaniu” ze wskazaniem na czyim np. męża, ojca, brata itd.

§ 16. Przy wypełnianiu rubryki **wyznania** (rubr. 8 i 14 form. A, rubr. 14 i 18 form. B, rubr. 14 form. C) należy unikać ogólnikowych określeń jak np. „katolickie”, „ewangelickie” itp., lecz trzeba podawać dokładnie: „rzymsko-katolickie”, „grecko-katolickie”, „ewangelicko-augsburskie” itp. Rubrykę tę należy wypełniać stosownie do oświadczenia strony.

§ 17. Przy wypełnianiu rubryki **stanu cywilnego** (rubr. 10 i 16 form. A, rubr. 7 form. C) należy podać stosownie do okoliczności: kawaler, panna, żonaty, zamężna, wdowiec, wdowa, rozwiedziony, rozwiedziona, poprzednie małżeństwo unieważnione.

§ 18. Przy wypełnianiu **rubr. 7 form. B** należy w przypadku urodzenia wielorakiego (bliźnięta, trójaczki, czworaczki) wpisać stosownie do okoliczności „bliźn.”, „troj.”, „czwor.”, przy czym każde dziecko urodzone powinno być wykazane w oddzielnym wierszu. Jeżeli nie zachodzi przypadek urodzenia wielorakiego (to jest jeżeli urodziło się tylko jedno dziecko) należy w rubr. 7 wpisać „jedno”.

§ 19. Przy wypełnianiu **rubr. 8 form. B** należy wykazywać jako dzieci martwo urodzone te, które art. 59 dekretu z dnia 25 września 1945 r. (Dz. U. R. P. nr 48, poz. 272) określa jako dzieci urodzone nieżywe lub zmarłe przy porodzie. Idzie tu **wyłącznie** o te dzieci, które przyszły na świat po upływie co najmniej 7 miesięcy ciąży i które w chwili przecinania pępowiny nie dawały znaku życia, o ile później nie zostały do życia przywrócone. Natomiast nie jest martwo urodzone dziecko, które zmarło bezpośrednio po porodzie, to jest po przecięciu pępowiny.

Przypomina się, że zgodnie z ust. 2 art. 59 powołanego dekretu dzieci martwo urodzone są zapisywane tylko do księgi urodzeń.

§ 20. **Rubryki 10 i 11 form. B** należy wypełniać tylko w przypadku, **gdy rodzice nie są małżeństwem w sensie prawnym**. Natomiast jeżeli rodzice są małżeństwem, należy w tych rubrykach postawić kreski.

§ 21. **Rubryki 11 i 12 form. C** przeznaczone dla zmarłych dzieci do lat 5 włącznie należy wypełniać w sposób przewidziany dla rubr. 10 i 11 form. B (por. § 20 nin. instrukcji).

§ 22. Przy wypełnianiu rubryki **przyczyny zgonu** (rubr. 16 form. C) należy podać przyczynę wymienioną w świadectwie lekarskim (karcie zgonu), na podstawie którego zostaje sporządzony akt zejścia. W przypadku, gdy takiego świadectwa nie ma (art. 83 pkt. b dekretu z dnia 25. IX 1946 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego) należy podać przyczynę stwierdzoną przez urzędnika stanu cywilnego w sposób możliwie jak najdokładniejszy, unikając ogólnikowych określeń, jak np. „zapalenie”, „gorączka”, „słabość” itp.

§ 23. **Rubr. 17 form. C** należy pozostawić **nie wypełnioną**.

III PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

§ 24. Sprawozdania za **I i II kwartał 1948 r.** powinny być jednocześnie przesłane do powiatowej władzy administracji ogólnej najpóźniej dnia 15 sierpnia 1948 r.; sprawozdania natomiast za następne kwartały powinny być przesyłane w terminach określonych w § 3 niniejszej instrukcji.

§ 25. W sprawozdaniach za **I i II kwartał 1948 r.** nie podlegają wypełnieniu następujące rubryki (wymagające uzyskania od stron informacji nie wpisywanych do ksiąg stanu cywilnego):

w formularzu A — rubr. 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17 i 18;

w formularzu B — „ 7, 10, 11, 14, 15, 18 i 19;

w formularzu C — „ 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18 i 19.

W sprawozdaniach za III kwartał 1948 r. i późniejszych powinny być wypełnione **wszystkie** rubryki formularzy statystycznych (z wyjątkami omówionymi w § 7 niniejszej instrukcji).

w/z PREZESA

(—) *Dr K. Romaniuk*

Wiceprezes

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
WYDZIAŁ II STATYSTYKI LUDNOŚCI

Nr II/R/14/48

Warszawa, dn. 25 marca 1948 r.
ul. Narbutta 33

Do

OBYWATELA STAROSTY POWIATOWEGO

Białystok miasto

Pismem swym z dnia 3 września 1947 r. nr II/R/42/47 Główny Urząd Statystyczny zapoczątkował sumaryczną sprawozdawczość urzędów stanu cywilnego o sporządzonych aktach małżeństw, urodzeń i zejść na formularzach wzór SK.

Sprawozdawczość ta będzie kontynuowana aż do odwołania. Na razie Urząd przesyła odnośne formularze sprawozdawcze za I i II kwartał rb.

W związku z tym Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Starostę o wydanie odnośnych zarządzeń przy uwzględnieniu terminów i czynności określonych w załączonych "Wytycznych dla starostw dotyczących zbierania, kontroli i przesyłania do Głównego Urzędu Statystycznego sumarycznych sprawozdań o ruchu naturalnym ludności za I i II kwartał 1948 r."

Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Starostę, aby w swym piśmie do urzędników stanu cywilnego podkreślił konieczność dokładnego i należytego wypełniania formularzy sprawozdawczych oraz terminowego przesyłania sprawozdań.

Główny Urząd Statystyczny zaznacza, że w niedługim czasie zostanie wprowadzona w życie kwartalna sprawozdawczość imienna urzędów stanu cywilnego, przewidziana rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 1947 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności /Dz.U.R.P. nr 68, poz. 422/, przy czym odpowiednie formularze statystyczne i instrukcje zostaną we właściwym czasie przesłane do Starostwa.

Załączniki: "Wytyczne" -- 1 egz.
Form. Z-48 -- 4 egz.
" SK-48 /kwartał I/ - 2
" SK-48 / " II/ - 2
"Wskazówki dla urzędów stanu cywilnego" - 2

w/z P R E Z E S A

/Dr K. Romaniuk/
Wiceprezes

Wytyczne dla starostw dotyczące zbierania, kontroli i przesyłania do Głównego Urzędu Statystycznego sumarycznych sprawozdań o ruchu naturalnym ludności w I i II kwartale 1948 r.

921

A. Czynności wstępne

Do wstępnych czynności należy niezwłoczne rozesłanie do wszystkich urzędów stanu cywilnego, których siedziba leży na terenie danego powiatu po jednym egzemplarzu każdego z formularzy wzór SK-48 /kwartał I/ i SK-48 /kwartał II/ wraz z "Wskazówkami w sprawie wypełniania formularzy SK-48" z poleceniem wypełnienia i przesyłania do Starostwa w następujących terminach:

- a/ SK-48 /kwartał I/ - do dnia 10 kwietnia 1948 r.,
- b/ SK-48 /kwartał II/ - do dnia 10 lipca 1948 r.

B. Zbieranie, kontrola i wysyłka sprawozdań za I kwartał 1948 r.

W miarę otrzymywania od urzędów stanu cywilnego sprawozdań na formularzach wzór SK-48 za I kwartał 1948 r. Starostwo:

- 1/ kontroluje, czy formularze sprawozdawcze zostały należycie wypełnione i czy wpisane na nich liczby nie budzą zastrzeżeń co do właściwego zrozumienia sensu poszczególnych wierszy i rubryk;
- 2/ zwraca urzędom stanu cywilnego do poprawienia czy uzupełnienia bądź skontrolowania niewłaściwie przez nich wypełnione formularze z poleceniem jak najszybszego przesyłania do Starostwa należycie wykonanych sprawozdań;
- 3/ wypełnia w 2 egzemplarzach formularz wzór Z-48 /dotyczący I kwartału/, wykazując w nim wszystkie urzędy stanu cywilnego, których siedziba znajduje się na terenie powiatu - niezależnie od tego, czy nadeszły sprawozdanie na form. wzór SK-48, czy nie;
- 4/ wysłać najpóźniej do dnia 15 maja r.b. do Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie:

10 22

- a/ całość otrzymanych do tego czasu poprawnie wykonanych sprawozdań na formularzach wzór SK-48 /kwartał I/,
  - b/ jeden egzemplarz zestawienia powiatowego na formularzu wzór Z-48 za okres od 1 stycznia do 31 marca 1948 r. /drugi egzemplarz pozostaje jako odpis w Starostwie/;
- 5/ wysłać natychmiast po otrzymaniu i stwierdzeniu należytego wykonania sprawozdania urzędów stanu cywilnego, które nie mogły być wysłane wraz z całością sprawozdań z terenu powiatu.

C. Zbieranie, kontrola i wysyłka sprawozdań
za II kwartał 1948 r.

- 1/ Czynności przy zbieraniu i kontroli sprawozdań na formularzach wzór SK-48 /kwartał II/ są analogiczne do wyżej wymienionych w punktach 1, 2 i 3 cz. B.
- 2/ Najpóźniej dnia 10 sierpnia r.b. Starostwo wysłać do Głównego Urzędu Statystycznego:
  - a/ całość otrzymanych do tego czasu poprawnie wykonanych sprawozdań na formularzach wzór SK-48 /kwartał II/,
  - b/ jeden egzemplarz zestawienia powiatowego na formularzu wzór Z-48 za okres od 1 maja do 30 czerwca 1948 r. /drugi egzemplarz pozostaje jako odpis w Starostwie/.
- 3/ Sprawozdania, które nie mogły być wysłane do Głównego Urzędu Statystycznego wraz z całością sprawozdań z terenu powiatu, za II kwartał r.b. Starostwo wysłać do Urzędu natychmiast po otrzymaniu i stwierdzeniu, że zostały należycie wykonane.

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Wydział II Statystyki Ludności

Nr II/R/23/48

1723
Warszawa, dnia 9 czerwca 1948 r.
ul. Narbutta 33

ZARZĄD MIEJSKI	
w Białymstoku	
Wytyczna	33
Nr. II	22
Załącznik	

Do

Obywatela Prezydenta

miasta Białystok

W sprawie statystyki
ruchu naturalnego ludności

Główny Urząd Statystyczny przystępuje obecnie do prowadzenia szczegółowej statystyki ruchu naturalnego ludności, opartej na analogicznych do stosowanych przed wojną, imiennych kwartalnych wykazach aktów małżeństw, urodzeń i zgonów sporządzonych w księgach stanu cywilnego. Podstawę prawną tej statystyki stanowi rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 1947 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności /Dz.U.R.P. nr 68, poz. 422/.

Dane uzyskane na podstawie sprawozdań imiennych pozwolą Głównemu Urzędowi Statystycznemu na bieżące badanie zjawisk demograficznych według programu odpowiadającego potrzebom planowania państwowego z najrozszaitszych dziedzin; dokładna bowiem znajomość rozwoju biologicznego społeczeństwa stanowi jedną z najważniejszych filarów tego planowania.

W załączeniu Główny Urząd Statystyczny przesyła odpowiednią liczbę formularzy statystycznych /A, B i C/ przeznaczonych do kwartalnych sprawozdań imiennych urzędów stanu cywilnego oraz instrukcji w sprawie wypełniania tych formularzy, jak również 2 egzemplarze "Wytycznych dla powiatowych władz administracji ogólnej" oraz 8 egz. formularza D, przeznaczonego do wykonywania sumarycznych zestawień za poszczególne kwartały r.b. /z czego 4 egzemplarze posłużą do sporządzenia odpisów, które pozostaną w Zarządzie Miejskim/. Powyższe druki powinny w zasadzie wystarczyć na okres roku bieżącego.

Celem zorientowania się, czy Zarząd Miejski otrzymał wysłane przez Główny Urząd Statystyczny formularze i czy ilość ich jest wystarczająca, Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Prezydenta o zarządzenie przesłania odwrotną pocztą wypełnionego, załączonego specjalnego druczka; Gdyby dostarczona liczba formularzy okazała

72 24

się za nią, Urząd prosi o zaznaczenie tego na omówionym zawiadomieniu, z określeniem wysokości dodatkowego zapotrzebowania.

Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Prezydenta o zarządzenie natychmiastowego przesłania do miejscowego urzędu stanu cywilnego formularzy statystycznych /A, B i C/ oraz "Instrukcji" w ilości podanej w załączonym rozdzielniku. Jak najszybciej dostarczenie powyższych druków urzędowi stanu cywilnego na zasadnicze znaczenie. Inne sprawozdania muszą bowiem być wypełniane w chwili spisania aktu, celem uzyskania od stron informacji nie wpisywanych do ksiąg stanu cywilnego, a koniecznych do należytego wypełniania formularzy; wprowadzić sprawozdania za I i II kwartał r.b. będą wypełniane tylko częściowo /z pominięciem powyższych dodatkowych informacji/, ale już sprawozdania za III kwartał - zgodnie z instrukcją - podlegają wypełnieniu w całości. Z tego względu jak również celem pozostawienia urzędnikowi stanu cywilnego czasu na zapoznanie się z formularzami i instrukcjami, powinni oni otrzymać druki najpóźniej 20 czerwca r.b.

W związku z wprowadzaniem w życie kwartalną sprawozdawczości imienną Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Prezydenta o wydanie zarządzeń odnośnie zbierania sprawozdań, ich kontroli i wysyłki do Urzędu zgodnie z treścią załączonych "Wytycznych dla powiatowych władz administracji ogólnej w sprawie wykonania rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów o statystyce ruchu naturalnego ludności". Główny Urząd Statystyczny prosi o podkreślenie wobec urzędów stanu cywilnego, że:

- 1/ urzędnicy stanu cywilnego powinni dokładnie zapoznać się z treścią formularzy i przepisami "Instrukcji w sprawie wypełniania i przechowywania przez urzędników stanu cywilnego formularzy statystycznych";
- 2/ formularze statystyczne należy wypełniać ściśle zgodnie z przepisami instrukcji, co pozwoli na uniknięcie błędnej korespondencji w związku z reklamowaniem błędów i opuszczeń, które w konsekwencji powodowałyby z jednej strony opóźnienie opracowania materiału i odpowiedniej publikacji z drugiej zaś - utrudnienie w pracy zarówno Głównego Urzędu Statystycznego, Zarządu Wojewódzkiego, jak i samego urzędu stanu cywilnego;

- 3 -

- 3/ przesyłanie kwartalnych sprawozdań imiennych do Zarządu Miejskiego powinno się odbywać jak najwcześniej po ukończeniu danego kwartału; terminy: 15 kwietnia, 15 lipca, 15 października i 15 stycznia podane jako terminy prekluzyjne;
- 4/ zużycie formularzy statystycznych przez urząd stanu cywilnego powinno być oszczędne, w szczególności na formularzach tych nie należy robić odpisów.

Sprawozdawczość imienna funkcjonowała przed wojną na terenie całego Państwa od 1927 r. i pozwoliła na postawienie statystyki ruchu naturalnego ludności w Polsce na poziomie, który zyskał uznanie na forum międzynarodowym. Główny Urząd Statystyczny wyraża przeświadczenie, że współpraca Obywatela Prezydenta z Urzędem i ustosunkowanie się Jego do zagadnienia organizacyjnego tej sprawozdawczości zapewni jak najszybsze przeinstruowanie urzędnika stanu cywilnego - na podstawie wyników kontroli sprawozdań dokonanych w Zarządzie Miejskim - i bezwzględne przestrzeganie obowiązujących terminów, a tym samym przyczyni się do sprawnego funkcjonowania aktualnej i dokładnej informacji o ruchu naturalnym ludności na użytek organów planowania państwowego.

Na zakończenie Główny Urząd Statystyczny zaznacza, że statystyczny wykaz przyczyn zgonów /przeznaczony dla lokarza miejskiego/ o którym mówi §2 pkt.e "Wytycznych" zostanie przesłany w późniejszym terminie. Na razie nie jest on konieczny, ponieważ w sprawozdaniach za I i II kwartał r.b. rubryki przyczyn zgonów nie będą wypełniane, gdyż odpowiednia informacja nie figuruje w księdze zgonów a sprawozdania za III kwartał zostaną wykonane przez urząd stanu cywilnego dopiero w październiku.

Za P R E Z E S A

/Dr K. Ronanuk/
Wiceprezes

Kopiecki:

- egz. form. A,
- " " B,
- " " C,
- " " D,
- " " Instrukcji dla urzędników stanu cywilnego,
- " " "Wytycznych".
- oddział druków,
- urząd - zawiadomienie o odbiorze
- mulany i instrukcji.

Urząd Miejski
m. Białegostoku
Wydział Administracyjny
Nr. 54.25

Odpis
Białystok dnia 7.10.48 r.

no

Głównego Urzędu Statystycznego

Warszawa ul. Narbutta 33.

34/26

W wykonaniu pisma Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9/VI.48 r. Nr II/R/23/48 w sprawie statystyki ruchu naturalnego ludności Urząd Miejski w Białymstoku prosi o nadesłanie statystycznego wykazu przyczyn zgonów, o którym mowa w ostatnim ustępie wspomnianego pisma przeznaczonego dla lekarza miejskiego.

2 Prezydent Miasta

[Signature]
Naczelnik
Wydziału Administracyjnego

d. Zgony według języka ojczystego
lub narodowości, płci i wieku.

3
27
35

g r u p y i e k u	19 . . . Język ojczysty lub narodowość																
	Ogółem		polski		biało- ruski		ukra- iński		ro- syjski		nie- miecki		żydow- ski i hebra- jaski		inny i nie- wiado- my		
	ra- zem	m.	k.	m.	k.	m.	k.	m.	k.	m.	k.	m.	k.	m.	k.		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ogółem																	
Więcej 1 roku																	
1 - 4																	
5 - 9																	
10 - 14																	
15 - 19																	
20 - 29																	
30 - 39																	
40 - 49																	
50 - 59																	
60 - 69																	
70 - 79																	
i więcej																	
nie- wiadomy																	

1/ Wyjaśnić, czy tablice dotyczą zgonów tylko wśród ludności zamieszkałej /miejscowej/, czy wśród całej ludności obecnej /zamieszkałej i napły-
wowej, a więc i przyjezdnej/, bądź też wreszcie tylko wśród ludności
napływowej /czasowo obecnej/.

24.XI
sl. 36

28
40

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Wydział II Statystyki Ludności

Nr II/R/66/48r.

Warszawa, dnia 15 listopada 1948 r.
Ul. Narbutta 33

D o

Zarządu Miejskiego

miasta . . . . .

Łódź

Główny Urząd Statystyczny przesyła przeznaczone na 1949 r.

- 1/ formularze statystyczne /A, B i C/ do kwartalnych sprawozdań imiennych urzędu stanu cywilnego o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach oraz instrukcje w sprawie wypełnienia tych formularzy,
- 2/ formularze D do powiatowych sumarycznych zestawień za poszczególne kwartały oraz "Wytyczne dla powiatowych władz administracji ogólnej" i
- 3/ statystyczny wykaz /mianownictwo/ przyczyn zgonów dla lekarza miejskiego.

Główny Urząd Statystyczny prosi Obywatela Starostę o polecenie:

- ad 1/ - jak najszybszego przesłania formularzy i instrukcji urzędowi stanu cywilnego w ilości podanej w załączonym rozdzielniku;
- ad 3/ - przekazania tego wykazu lekarzowi miejskiemu z zaznaczeniem, że w ogłoszonym w numerze 19 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Zdrowia z dnia 1 października 1948 r. wykazie przyczyn zgonów należy wprowadzić poprawkę błędu drukarskiego, polegającą na skreśleniu w wierszu 8 od dołu w lewej części strony 209 wyrażenia "76. Następstwa porodu" i wpisaniu zamiast tego "75. Przedwczesne urodzenie".

Poza tym Główny Urząd Statystyczny prosi o podkreślenie wobec urzędów stanu cywilnego konieczności oszczędnego zużywania formularzy. W szczególności nie należy robić odpisów, ani niszczyć formularzy z powodu popełnienia pomyłki w jakimś wierszu. W tym ostatnim przypadku trzeba wiersz błędnie wypełniony przekreślić i formularz wypełnić w dalszym ciągu.

./.